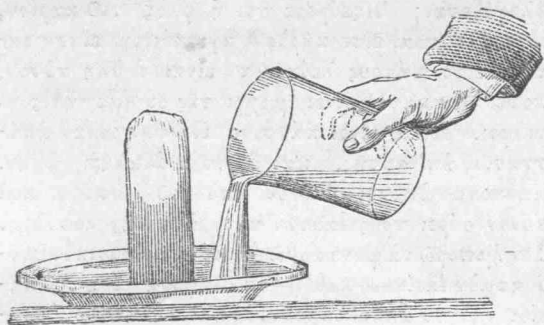

Ἄλλὰ πῶς ἡ φλόξ κυριεύει τὴν καύσιμον ὕλην; Τοῦτο μᾶς φέρεи εἰς ἐν τῶν περιεργωτάτων ζητημάτων τῆς φυσικῆς, εἰς τὴν τριχῶδη ἔλξιν· «Τὴν τριχῶδη ἔλξιν;» λέγετε. Τί σχέσιν ἔχουσιν αἱ τρίχες; Ἀδιάφορον τὸ ὄνομα. Ἀς μὴ ἐπιμεινωμεν εἰς αὐτό. Ἐφευρέθη εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν δὲν ἦτον ἀκόμη ἀκριβῶς γνωστὴ ἡ δύναμις αὐτή. Ὅπως δῆποτε, δι' αὐτῆς ἡ ὕλη ἥτις τρέφει τὴν φλόγα σύρεται καὶ ἐναποτίθεται εἰς τὸ μέρος ὅπου γίνεται ἡ φλέξις, καὶ τοῦτο οὐχὶ ὅπου τύχη, ἀλλ' εἰς αὐτὸ τὸ κέντρον τῆς καύσεως. Ἀς σᾶς δώσω ἐν ἡ δύο παραδείγματα τῆς τριχῶδους αὐτῆς ἐνεργείας, ἥτοι τῆς ἑλξεως δι' ἧς δύο οὐσίαι, ἐξ ὧν ἡ μία δὲν διαλύει τὴν ἄλλην, συνδέονται. Ὅταν πλύνετε τὰς χεῖράς σας, τὰς βρέχετε ἐντελῶς, καὶ λαμβάνετε ὀλίγον σαπῶνιον διὰ ν' αὐξήσετε τὴν προσκόλλησιν τοῦ ὕδατος, καὶ ἔπειτα τὸ δέρμα σας μένει ὑγρόν. Τοῦτο εἶναι ἀποτέλεσμα ταύτης τῆς ἑλξεως. Μάλιστα ἂν αἱ χεῖρές μας εἶναι ὅλως διόλου καθαραὶ, — ὕπερ σπανίως συμβαίνει, διότι εὐκόλως λερώνεται, — ὅταν βυθίσωμεν τὸν δάκτυλον εἰς τὸ νερόν, τὸ νερὸν ἀνέρπει ἢ ἀναβαίνει ὀλίγον ὑψηλότερον εἰς αὐτόν. Ἰδοὺ ἄλλο. Ἐδῶ ἔχω οὐσίαν τινὰ ἱκανῶς πορώδη, μίαν στήλην ἁλατος. Τὴν θέτω ὀρθὴν εἰς τὸ πινάκιον, καὶ εἰς αὐτὸ χύνω ὅχι ἀπλοῦν νερόν, ὡς φαντάζεσθε, ἀλλὰ ρευστόν τι περιέχον ὅσον ἄλλας ἢμπορεῖ νὰ περιλάβῃ· ὥστε ὅ,τι θὰ ἰδῇτε δὲν θὰ προέλθῃ ἐξ ἀναλύσεως τινος τῆς στήλης τοῦ ἁλατος. Φαντασθῆτε ὅτι τὸ πινάκιον παριστᾷ ἐν κηρίον, ἢ τὴν κοτύλην αὐτοῦ, ἢ στήλην ἁλὸς τὸ φτίλλιον, καὶ τὸ ὑγρὸν τοῦτο τὸν ἀναλελυμένον κηρόν. Ἐχρωμάτισα τὸ ὑγρὸν διὰ νὰ ἢμπορέσετε καλῆτερα νὰ ἰδῇτε πῶς ἐνεργεῖ. Ἰδέτε ὅτι ὅσον τὸ χύνω εἰς τὸ πινάκιον, εἰσέρχεται καὶ ἀναβαίνει εἰς τὴν στήλην τοῦ ἁλατος.

Σχ. 7.

Ἄν τὸ κυανοῦν αὐτὸ ὑγρὸν ἦτον καύσιμον, καὶ ἂν ἐθέτομεν φτίλλιον εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ἁλατος, τὸ ὑγρὸν θὰ ἀνέβαινεν εἰς τὸ βαμβάκιον καὶ θὰ ἔκαιε. Περιεργωτάτη εἶναι αὕτη ἡ ἐνέργεια καὶ ὅλα τὰ κατ' αὐτήν. Ὅταν νίπτεσθε λαμβάνετε τὸ χειρόμακτρον, καὶ αὐτὸ ἀπορροφᾷ τὸ νερόν. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, δηλαδὴ διὰ τῆς ἰδίας ἑλξεως τὸ ἄλειμμα ποτίζει τὸ

φτίλλιον τοῦ κηρίου. Συμβαίνει ἐνίοτε ἐξ ἀπροσεξίας ἐν μικρὸν παιδίον (εἶδα πολλάκις καὶ μεγάλους, ἔχοντας πολλὴν τάξιν εἰς ὅλας τὰς πράξεις, νὰ γίνωνται ἐνοχοὶ αὐτῆς τῆς ἀπροσεξίας), ἀφ' οὗ νιοφῇ, ῥίπτει τὸ προσόψιον εἰς τὸ χεῖλος τῆς λεκάνης, ὥστε ἡ μία ἄκρη αὐτοῦ βρέχεται. Ἡξεύρετε τί συμβαίνει; Τὸ προσόψιον ἐχρησίμωσεν ὡς σίφων, ἀπορροφᾷ ταχέως ὅλον τὸ νερὸν τῆς λεκάνης, καὶ τὸ χύνει κατὰ γῆς. Διὰ νὰ διακρίνεται καλῆτερα πῶς αἱ οὐσίαι ἐνεργοῦσιν ἡ μία ἐπὶ τῆς ἄλλης, ἔφερα ἐδῶ ἐν ἀγγεῖον κατεσκευασμένον ἐξ ὑφάσματος μεταλλικοῦ, καὶ περιέχον νερόν. Ἡ ἐνέργεια τοῦ ἀγγείου τοῦτου δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν ἐνέργειαν τοῦ βάμβακος ἢ τοῦ βαμβάκερου ὑφάσματος· ὥστε καὶ ἐνίοτε κατασκευάζονται μεταλλικὰ φτίλλια. Βλέπετε ὅτι τὸ ἀγγεῖόν μου εἶναι πορώδες· διότι ἂν χύσω νερόν ἀπ' ἐπάνω, τὸ νερὸν ἐκρέει κάτωθεν. Δύσκολον θὰ σᾶς ἦτον νὰ μοὶ ἀποκριθῇτε ἂν σᾶς ἠρώτων εἰς ποίαν κατάστασιν εἶναι τὸ ἀγγεῖον τοῦτο, τί περιέχει, καὶ διατί ὅ,τι περιέχει μένει ἐντὸς αὐτοῦ. Εἶναι πληρὲς νεροῦ· καὶ ὅμως βλέπετε ὅτι τὸ νερὸν ἐμβαίνει εἰς αὐτὸ καὶ ἐξέρχεται, ὡς ἂν ἦτον κενόν. Ἀρκεῖ νὰ τὸ κενώσω διὰ νὰ σᾶς τὸ ἀποδείξω. Ἰδοὺ δὲ ὁ λόγος τοῦτου τοῦ μυστηρίου. Τὸ μεταλλικὸν ὑφάσμα, ὅταν ἅπαξ βραχῇ, μένει βρεγμένον· εἶναι δὲ τόσον πυκνῶς ὑφασμένον, ὥστε τὸ ὑγρὸν σύρεται ἀπὸ τὸ ἐν εἰς τὸ ἄλλο μέρος μετὰ δυνάμεως τοσαύτης, ὥστε μένει ἐντὸς τοῦ ἀγγείου, ἂν καὶ εἶναι πορώδες αὐτό. Οὕτω καὶ τὰ μόρια τοῦ ἀναλελυμένου αλείμματος ἀναβαίνουν εἰς τὸ βαμβάκιον, καὶ φθάνουσιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ φτίλλιου. Ἄλλα μόρια ἔρχονται κατόπιν αὐτῶν, συρόμενα ὑπὸ ἀμοιβαίας ἑλξεως, καὶ καθ' ὅσον φθάνουσι πλησίον τῆς φλογός, ἀνάπτουσι.

A. P. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

Ἐπίται συνήθεια.

Ο ΜΟΥΡΙΑΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΑΥΡΟΣ ΤΟΥ

Ἦτο ὠραία θερινὴ πρωτὰ τοῦ ἔτους 1630. Ἡ Σεβίλλη, πόλις τῆς Ἰσπανίας, ἔλαμπεν ἐν ὅλῃ τῇ μεσημβρινῇ αὐτῆς μεγαλοπρεπείᾳ. Νέοι τινὲς διηυθύνοντο εὐθύμως ἄδοντες πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ διασήμεου ζωγράφου Μουρίλλου, ἐνθα ἐδιδάσκοντο τὴν ζωγραφικὴν. Ἦσαν οὗτοι ὁ Κάρλος, ὁ Φερνάνδης, ὁ Μένδης, ὁ Ἰστρουίτζ, ὁ Γονζάλες καὶ ὁ Κορδόβας, νέοι ζωηροὶ καὶ πλήρεις σεβασμοῦ καὶ θαυμασμοῦ πρὸς τὸν μέγαν αὐτῶν διδάσκαλον.

Ἀνέβησαν ἐν σώματι τὴν εὐρεῖαν κλίμακα καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν αἵθουσαν τῆς σχολῆς.

Ὁ διδάσκαλος δὲν εἶχεν ἔλθει ἀκόμη· καὶ ἐν τοσοῦτῳ οἱ μαθηταὶ ἠτοίμαζον τοὺς πίνακας των καὶ ἐξήταζον τὰς ἐργασίας των.

«Μὰ τὸν ἅγιον Ἰάκωβον, ἀνέκραξεν αἰφνης ὁ Ἰστρουῖζ· ποῖος ἐξ ὑμῶν ἔμεινε χθὲς τὸ ἐσπέρας τελευταῖος ἐν τῷ σχολείῳ;

«Κοιμᾶσαι, ἀπεκρίθη ὁ Κορδόβας, ἡ δὲν ἐνθυμεῖσαι ὅτι ὅλοι ἐξήλθομεν ὁμοῦ;

«Καὶ ὅμως, εἶπεν ὁ Ἰστρουῖζ ἀνυπομόνως, χθὲς τὸ ἐσπέρας ἐκαθάρισα ἐπιμελῶς τὸν πίνακά μου, καὶ σήμερον ἰδοὺ τὸν πάλιν πλήρη χρωμάτων, ὡς ἐὰν καθ' ὅλην τὴν νύκτα νὰ ἔγεινε χρήσις αὐτοῦ.

«Περίεργον πρᾶγμα, ἀνεβόησεν ὁ Κάρλος, πάλιν ἓνα ἀνθρωπίσκον ἐπὶ τοῦ πίνακός μου, καὶ σᾶς βεβαιῶ, δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητος ἡ εἰκὼν· ἐπεθύμουν ὅμως νὰ μάθω, τίς διασκεδάζει καθ' ἐκαστὴν ζωγραφίζων ἐπὶ τοῦ τοίχου ἢ ἐπὶ τοῦ πίνακός μου· χθὲς μάλιστα ὑπῆρχεν ὠραία κεφαλὴ ἐπὶ τοῦ πίνακος τοῦ Φερνάνδης.

«Στοιχηματίζω, εἶπεν ὁ Φερνάνδης, ὅτι ὁ Ἰστρουῖζ εἶναι ὁ ἐνασμενιζόμενος εἰς ταῦτα.

«Σοὶ ὀρκίζομαι ὅτι οὐδὲ ἐπλησίασά ποτε τὸν πίνακα ἐνὸς ἄλλου.

«Μὴ ὀρκίζεσαι, Ἰστρουῖζ, σὲ πιστεύομεν· δὲν εἶσαι οὔτε ἱκανὸς νὰ ζωγραφίσῃς τόσον καλὰ.

«Οἱ χρωστῆρές μου εἶναι ὅλοι ἡφανισμένοι, ἀνέκραξεν ὁ Γονζάλες. Μὰ τὸν προστάτην τῆς Ἰσπανίας, ἐνταῦθα συμβαίνει τι μυστηριῶδες.

«Μήπως καὶ σὺ πιστεύεις, ὡς ὁ μαυρὸς μας ὁ Σεβαστιανὸς, ὅτι ὁ πράττων τὰ παράδοξα ταῦτα εἶναι ὁ Ζόμβης, τὸ φάντασμα τῶν Ἀράβων;

«Τῇ ἀληθείᾳ, ἐὰν ὁ Ζόμβης ἦναι ὁ ἐκτελὼν τὰς ὠραίας ταύτας εἰκόνας, εἶπεν ὁ Μένδης, ἔπρεπε τοῦλάχιστον νὰ μοῦ τελειώσῃ τὴν κεφαλὴν τῆς Παναγίας μου, τὴν ὁποῖαν μὲ ὅλας τὰς προσπάθειάς μου δὲν δύναμαι νὰ κατορθώσω.

Καὶ ταῦτα λέγων ὁ Μένδης ἐπλησίασεν εἰς τὸν πίνακά του, ὅτε αἰφνης ἔμεινεν ὠχρὸς καὶ ἄναυδος.

Ὁραία κεφαλὴ Παναγίας, πρὸ μικροῦ μὲν σχεδιασθεῖσα, ἀλλὰ θαυμασίᾳ τὴν ἔκφρασιν, διέλαμπεν ὡς οὐράνιον τι πλάσμα ἐν μέσῳ τῶν λοιπῶν τοῦ πίνακός του προσώπων.

«Τί συμβαίνει; τί ἔγασθε ὅλοι ἀκίνητοι ἐνώπιον τοῦ πίνακος τοῦ Μένδης; ἠρώτησε φωνὴ τραχεῖα καὶ διδασκαλική. Οἱ μαθηταὶ ἐταράχθησαν, καὶ ἐχαιρέτισαν μὲ σέβας τὸν ἄνδρα, ὅστις αὐστηρὸς ἐστάθη εἰς τὸ μέσον αὐτῶν. Ἦτο οὖτος ὁ Μουρίλλος, ὁ διδάσκαλός των.

«Ἰδέτε, διδάσκαλε, ἰδέτε τὴν ὠραίαν αὐτὴν κεφαλὴν, ἀνέκραξαν ὅλοι, δεικνύοντες τὴν κεφαλὴν τῆς Παναγίας ἐπὶ τοῦ πίνακος τοῦ Μένδης.

«Ποῖος ἐξωγράφισε τὴν κεφαλὴν ταύτην; ἠρώτησεν ὁ Μουρίλλος. Καὶ ἐπειδὴ ὅλοι ἐσιώπων· —Εἰπέτε μοι λοιπὸν, προσέθηκε, ποῖος ἐσχέδιασε καὶ ἐξωγράφισεν αὐτὴν τὴν κεφαλὴν; Ὁ ζωγράφισας αὐτὴν θέλει ποτὲ γείνει ὅλων ἡμῶν διδά-

σκαλος! Ὅποια χάρις! ὅποια φυσικότης! ὅποια θαυμασίᾳ ἔκφρασις! —Μένδης, εἶναι ἔργον σου τοῦτο;

«Ὅχι, διδάσκαλε, ἀπεκρίθη ὁ Μένδης.

«Ἰδικόν σου ἔργον εἶναι, Ἰστρουῖζ; ἰδικόν σου, Κορδόβα; ἰδικόν σου, Φερνάνδης;

Πάντες ἠρνήθησαν.

«Ἐν τοσούτῳ, εἶπεν ὁ Μουρίλλος, ἡ κεφαλὴ αὕτη δὲν ἔπεσεν ἀφ' ἐαυτῆς ἐπὶ τοῦ πίνακος.

«Καλὰ λέγω, εἶπεν ὁ Φερνάνδης, ὁ νεώτερος πάντων· ἐνταῦθα συμβαίνει τι μυστηριῶδες, καὶ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι φαντάσματα ἔχουν ἐδῶ τὴν οὐρὰν των.

«Καὶ τί, παρακαλῶ, συμβαίνει; ἠρώτησεν ὁ Μουρίλλος, χωρὶς νὰ ἀποσπᾷ τὸς ὀφθαλμούς του ἀπὸ τοῦ πίνακος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦτο ἐξωγραφισμένη ἡ κεφαλὴ τῆς Παναγίας.

«Κατὰ τὰς διαταγὰς ὑμῶν, εἶπεν ὁ Φερνάνδης, ἡμεῖς οὐδέποτε ἀπομακρυνόμεθα τὸ ἐσπέρας τῆς αἰθούσης ταύτης χωρὶς νὰ τακτοποιήσωμεν τὰ πάντα, νὰ καθαρίσωμεν τοὺς πίνακας, νὰ ἐναποθέσωμεν τὰ χρώματα εἰς τὴν οἰκίαν θέσιν, νὰ ξηράνωμεν τοὺς χρωστῆρας, ὥστε τὴν ἐρχομένην ἡμέραν, ὅταν ἐρχόμεθα, νὰ εὕρωμεν τὰ πάντα ἐν ὁλόκῳ. Ἐν τούτοις ὅμως ὅλα τὰ εὐρίσκομεν ἄνω κάτω, χρωστῆρας ἀκαθάρτους, πίνακας βεβαμμένους, κ.τ.λ. Προσέτι δὲ εὐρίσκομεν ἐδῶ μὲν ἀνθρωπίσκον ἀπεικονισμένον, ἐκεῖ δὲ κεφαλὴν ἀγγέλου, ἀλλαχοῦ πάλιν πρόσωπον νεανίου ἢ γέροντος, καὶ τὰ πάντα τόσον ἐντέχνως, ὥστε βεβαίως, ἐὰν δὲν εἴσθε ὑμεῖς ὁ ἐργαζόμενος ἐνταῦθα τὴν νύκτα, πρέπει ἀφεύκτως νὰ ἦναι ὁ διάβολος, ἢ τις τῶν ὀπαδῶν του.

«Εἴθε, φίλοι μου, νὰ ἤμην ἐγὼ! βεβαίως δὲν θὰ ἡσυχνόμην διὰ τοιαῦτα ἔργα. Εἴτα δὲ ὑψώσας τὴν φωνήν· Σεβαστιανέ, εἶπε, Σεβαστιανέ!

Εἰσῆλθε τότε νέος μαῦρος, δεκαπενταετῆς περίπου τὴν ἡλικίαν, ὅστις δεδεδιαισμένος ἐστάθη ἔμπροσθεν τοῦ διδασκάλου.

«Δὲν σοῦ εἶπον, Σεβαστιανέ, εἶπεν ὁ Μουρίλλος πρὸς τὸν εἰσελθόντα μαῦρον, νὰ κοιμᾶσαι τὴν νύκτα εἰς τὴν αἰθούσαν ταύτην;

«Ναὶ, ἀπεκρίθη ὁ παῖς.

«Καὶ κοιμᾶσαι; —Μάλιστα, κύριε.

«Τότε λοιπὸν, εἰπέ μοι, τίς εἰσῆλθε τὴν νύκτα ἢ τὴν πρωῒαν πρὸ τῶν μαθητῶν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦτο; . . . —Διὰ τί δὲν ὀμιλεῖς, ἀνδράποδον; προσέθηκεν ὀργίλως ὁ Μουρίλλος, βλέπων τὸν μαῦρον ἰστάμενον τεταραγμένον καὶ σιωπηλόν. Εἰπέ μοι ποῖος εἰσῆλθεν ἀπόψε εἰς τὸ δωμάτιον τοῦτο;

«Οὐδεὶς, κύριε. —Ψεύδεται. —Οὐδεὶς, σᾶς ὀρκίζομαι, εἶπεν ὁ Σεβαστιανὸς γονυπετῶν ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης καὶ ἱκετικῶς τείνων πρὸς τὸν κύριόν του τὰς χεῖρας.

«Ἀκουσον, Γομές, εἶπεν αὐστηρῶς τῇ φωνῇ

ὁ Μουρίλλος, θέλω εἰς ἅπαντος νὰ μάθω ποῖος ἐζωγραφίσεν αὐτὴν τὴν κεφαλὴν τῆς Παναγίας, καὶ ποῖος σχεδιάζει τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα οἱ μαθηταὶ εὐρίσκουν ἐπὶ τῶν πινάκων τῶν. Ἐπομένως τὴν ἐρχομένην νύκτα, ἀντὶ νὰ κοιμηθῇς, θ' ἀγρυπνήσῃς, καὶ ἐὰν αὐριον δέν μοι δνομάσῃς τὸν ἐνοχον, ἀλλοίμονον εἰς τὴν ῥάχιν σου! θὰ λάβῃς εἰκοσιπέντε ῥαβδισμούς. Μ' ἐννοεῖς, Σεβαστιανέ! Τώρα, Κύριοι, εἰς τὸ ἔργον μας!

Τὸ μάθημα ἤρχισεν ὡς συνήθως μετὰ τὴν αὐτὴν τάξιν καὶ ἡσυχίαν, ὥς νὰ μὴ συνέβη τι, διότι ὁ Μουρίλλος, τεχνίτης καθ' ὅλην τὴν ἐννοειαν τῆς λέξεως, καὶ ἀφωσιωμένος εἰς τὸ ἔργον του, δὲν ὑπέφερε νὰ ἀπασχολῶνται οἱ μαθηταὶ εἰς ξένα ἀντικείμενα.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ μαθήματος καὶ ἀφ' οὗ ὁ Μουρίλλος ἐξῆλθεν, ἐπανεφέρον αἱ μαθηταὶ τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ πρωῒνου ἐπεισοδίου, καὶ ἀποτεινόμενοι εἰς τὸν ὑπηρετοῦντα αὐτοῦς Σεβαστιανόν, τὸν ἐχλεύαζον.

«Πρόσεξε, μαῦρε, εἶπεν ὁ Μένδης, πρόσεξε νὰ ἀνακαλύψῃς αὐριον τὸν ἐνοχον, διότι, μ' ἐννοεῖς... Δός μοι τὸ κίτρινον χρῶμα.

«Λάβετε, κύριε Μένδης! Ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἐνοχον, σὰς λέγω ὅτι εἶναι ὁ Ζόμβης.

«Πᾶς μετὰ τὸν Ζόμβην σου, εἶπεν ὁ Ἰστρουῖζ.

«Ἐν τούτοις, προσέθηκεν ὁ Σεβαστιανός, οὐδεὶς ἄλλος ἢ ὁ Ζόμβης ἠδύνατο νὰ σχεδιάσῃ τοιοῦτοτρόπως αὐτὸν τὸν βραχίονα τοῦ ἁγίου σας Ἰωάννου.

«Ἐνίοτε αὐτὸς ὁ μαῦρος, εἶπεν ὁ Κορδόβας, κάμνει ὀρθοτάτας παρατηρήσεις. Ἰδέτε πόσον ὠραῖα σχεδιασμένοι εἶναι ὁ βραχίον ὁὗτος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐπὶ τοῦ πίνακος τοῦ Ἰστρουῖζ.

«Πῶς νὰ μὴ κάμῃ ἐνίοτε ὀρθὰς παρατηρήσεις, εἶπεν ὁ Μένδης, ἀφ' οὗ ὅλην τὴν ἡμέραν δὲν βλέπει ἄλλο ἢ σχέδια καὶ εἰκόνας, καὶ δὲν ἀκούει ἄλλο τι ἢ μαθήματα ζωγραφικῆς;

Μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ Μουρίλλου καὶ τοῦ μαύρου Σεβαστιανοῦ, ὅστις τοὺς ὑπηρετεῖ, εἶχε σχηματισθῇ οἰκειότης τις, ἥτις ἐπέτρεπεν ἐνίοτε εἰς τὸν δούλον ν' ἀναμιγνύηται εἰς τὴν διμιλίαν τῶν μαθητῶν, καὶ οὗτοι πάλιν, οἵτινες τὸν ἡγάπων διὰ τὴν νοημοσύνην καὶ τὴν εὐπείθειάν του, διεσκέδαζον πολλάκις χλεύαζοντες ἢ ἄλλως πειράζοντες αὐτόν. Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, ἀναχωροῦντες τῷ εἰπόν ὅλοι—Πρόσεξε καλὰ, Σεβαστιανέ, νὰ συλλάβῃς τὸν Ζόμβην, διότι ἄλλως θὰ τὸ αἰσθανθῇ ἡ ῥάχιν σου.

Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει, καὶ ἡ αἴθουσα, ἐν ᾗ ὁ μέγας τῆς Σεβίλλης ζωγράφος ἐδίδασκε τὴν θείαν αὐτοῦ τέχνην, εἶχε γεῖναι ἔρημος καὶ σιωπηλή. Μικρὸς μόνον λύχνος ἔκαιεν ἐπὶ μαρμαρίνης τραπέζης, καὶ πλησίον αὐτῆς ἴστατο παῖς μαῦρος τὸ χρῶμα, τοῦ ὁποίου ἡ ὄψις συνεχέετο μετὰ τὸ χρῶμα τῆς νυκτὸς, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ του

ἔλαμπον ὡς ἀδάμαντες. Ἰστατο ἀκίνητος καὶ σύννου τοσοῦτον, ὥστε ὁ κρότος τῆς ἀνοιγομένης θύρας καὶ τὸ ὄνομά του δις ἐπανακληφθὲν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὸν ἀποσπάσωσιν ἀπὸ τῶν συλλογισμῶν του. Ὁ εἰσελθὼν τὸν ἐπλησίασε καὶ ἐψαυσεν ἐλαφρὰ τὸν βραχίονά του. Ὁ Σεβαστιανὸς ὕψωσε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶδεν ἔμπροσθέν του μαῦρον ὑψηλὸν ἔχοντα τὸ ἀνάστημα.

«Τί θέλεις αὐτὴν τὴν ὥραν, πατέρα; τὸν ἠρώτησεν ὁ Σεβαστιανὸς μελαγχολικῶς.

«Ἦλθα, υἱέ μου, διὰ νὰ μὴ μεῖνῃς μόνος.

«Κοιμήσου, πατέρα, ἐγὼ θὰ ἀγρυπνήσω» σὺ κοπιᾷζεις ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ εἶναι δίκαιον ν' ἀναπαύσῃς τὴν νύκτα.

«Καὶ ἐὰν ἔλθῃ ὁ Ζόμβης; εἶπεν ὁ γέρον Γομέζ.

«Δὲν τὸν φοβοῦμαι, ἀπήντησεν ὁ Σεβαστιανὸς μειδιῶν.

«Ἀλλ' ἐὰν σ' ἐπάρῃ ὁ Ζόμβης, τότε ὁ πτωχὸς μαῦρος Γομέζ δὲν θὰ ἔχῃ πλέον παρηγορίαν εἰς τὴν σκληράν του δουλείαν!

«Ἀχ! ἡ δουλεία, πατέρα μου, πόσον σκληρὸν καὶ ἀδικον πρᾶγμα εἶναι!

«Τί νὰ κάμωμεν, τέκνον μου, οὕτως ἠθέλησεν ὁ Θεός.

«Ὁ Θεός, πατέρα; ὦ! ἐγὼ τὸν παρακαλῶ καθ' ἐκάστην, καὶ τὸν παρακαλῶ μετ' ὅλην μου τὴν καρδίαν, ὥστε ἔπρεπε πλέον νὰ μὲ εἰσακούσῃ καὶ νὰ μᾶς κάμῃ εὐτυχεῖς. Πλὴν, πατέρα μου, κοιμήσου ὀλίγον.

«Ἀλλ' εἰπέ μοι τὴν ἀλήθειαν, Σεβαστιανέ, δὲν φοβεῖσαι τὸν Ζόμβην;

«Ὁ Ζόμβης, πατέρα, εἶναι ἀνύπαρκτόν τι εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν προλήψεων τῆς πατρίδος μας.

«Καὶ διατί λοιπὸν, ὅταν σ' ἐρωτοῦν οἱ μαθηταὶ ποῖος εἶναι ὁ ζωγραφίζων ἐπὶ τῶν πινάκων, τοὺς ἀπαντᾷς πάντοτε, ὅτι εἶναι ὁ Ζόμβης;

«Θέλω νὰ τοὺς γελάσω, καὶ νὰ διασκεδάσω ὀλίγον μετὰ αὐτοῦς.

«Ὁ Θεός νὰ σὲ φυλάττῃ, παιδί μου, εἶπεν ὁ γέρον Γομέζ· καὶ ἐξῆλθε τοῦ δωματίου.

Ἄμα ὁ Σεβαστιανὸς ἔμεινε μόνος, πλησιάζας εἰς τὸν πίνακα ἀνέκραξε—Τώρα, ἐμπρός! Εἰς τὴν ἐργασίαν! Ἀλλ' αἶφνης διακόπτεται πάλιν καὶ λέγει—Καὶ οἱ ῥαβδισμοί, ἐὰν δὲν φανερώσω τὸν ἐνοχον; Θεέ μου! Θεέ μου! βοήθειαν!

Καὶ ἐρρίφθη γονυπετῆς καὶ ἔνθακρος ἐπὶ τῶν ὀλίγων ἀχύρων, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν τὴν πενιχράν αὐτοῦ κοίτην. Μετ' ὀλίγον δὲ βαθύτατος καταλαμβάνει τὸν δυστυχῆ παιδα ὕπνος.

Μόλις εἰσέδυσεν ἡ πρώτη τῆς αὐγῆς ἀκτὶς εἰς τὸ δωμάτιον, ὁ Σεβαστιανὸς ἠγέρθη· ἦτο ἡ τρίτη μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὥρα. Πλήρης ζήλου καὶ προθυμίας ἤρχισεν ὁ Σεβαστιανὸς τὴν ἐργασίαν του.—Θάρρος! Θάρρος! Σεβαστιανέ, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν! Ἐχεις ἔμπροσθέν σου τρεῖς ὁλοκλήρους ὥρας· συλλογίσου ὅτι αἱ λοιπαὶ ὥραι

τῆς ἡμέρας ἀνήκουν εἰς τὸν κύριόν σου. Δοῦλε, ἔσο τοῦλάχιστον κύριος τῶν τριῶν τούτων ὥρων.

Λαβὼν τότε τὸν χρωστήρα ἐπλησίασεν εἰς τὸν πίνακα ὅπου ἦτο ἀπεικονισμένη ἡμιτελής ἀκόμη ἡ ὠραία κεφαλὴ τῆς Παναγίας. Ἡ κεφαλὴ αὕτη φωτιζομένη ὑπὸ τῶν πρώτων ἀκτίνων τῆς ἡμέρας ἐφαίνετο πολὺ ὠραιότερα καὶ ἐκφραστικώτερα ἀκόμη. «Νὰ τὴν ἐξαλείψω;—Ὅχι, ὄχι! προτιμῶ νὰ ὑποστῶ τὴν τιμωρίαν! προτιμῶ νὰ ἀποθάνω! —Νὰ τὴν ἐξαλείψω; Ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ τὸ κάμῃ, καὶ ἐγὼ θὰ τὸ κάμω; Ποτέ! Ποτέ! Ἡ κεφαλὴ αὕτῃ ζῇ. Ἀν τὴν ἐξαλείψω θὰ νομίσω ὅτι θὰ ἴδω ἐκχυνόμενον τὸ αἷμά της, θὰ μοι φανῇ ὅτι τὴν φονεύω. Ὅχι, ὄχι! καλλίτερον νὰ τὴν ἀποπερατώσω.»

Καὶ ἐτοιμάσας χρωστήρας καὶ χρώματα ἐβύθισεν εἰς τὴν ἐργασίαν.

Ἡ ἡμέρα ἐν τοσοῦτῳ ἐπροχώρει καὶ ὁ Σεβαστιανὸς ἐξηκολούθει νὰ ἐργάζεται, λησμονῶν ἐντελῶς ποῖος ἦτο καὶ ποῦ εὕρισκετο.

—Ἀκόμη μίαν στιγμὴν, ἔλεγεν ἐργαζόμενος, ἀκόμη αὐτὸ τὸ μικρὸν σημεῖον— ἐδῶ εἰς τὰ χεῖλη τὴν μικρὰν αὐτὴν γραμμὴν. — Θεέ μου! πόσον μ' ἐνθουσιάζουν οἱ ὀφθαλμοί της! Πόσον ὠραία εἶναι ἡ Παναγία μου! —Καὶ ὁ Σεβαστιανὸς καὶ τὴν προχωροῦσαν ἡμέραν ἐλησμόνει, καὶ τὸν κύριόν του, καὶ τοὺς ῥαβδισμοὺς καὶ τὰ πάντα.

Αἰφνης ὅμως ψυχρὸς τὸν περιέχυσεν ἰδρῶς, ὅτε στραφεὶς εἶδε πλησίον του ὅλους τοὺς νέους μαθητὰς ἱσταμένους καὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν τὸν Μουρίλλον αὐτόν. Ὁ πτωχὸς μαῦρος ἔκυψε τὴν κεφαλὴν καὶ ἴστατο ἀναυδὸς περιμένων τὴν τιμωρίαν. «Ὅλοι ἐσιώπων» ὁ Μουρίλλος τέλος προσέβλεπων αὐστηρῶς τὸν μικρὸν δοῦλόν του. «Ποῖος εἶναι, τῷ εἶπεν, ὁ διδάσκαλός σου, Σεβαστιανέ; «Σεῖς, κύριε, ἀπήντησεν ὁ μαῦρος μὲ φωνὴν σχεδὸν ἀκατάληπτον.

«Ποῖος σ' ἐδίδαξε τὴν ζωγραφικὴν, Σεβαστιανέ; ἡρώτησε πάλιν ὁ Μουρίλλος.

«Σεῖς, κύριε.

«Ἀλλ' ἐγὼ οὐδέποτε σοὶ ἔδωκα μαθήματα.

«Ὅταν ἐδιδάσκες τοὺς ἄλλους ἐγὼ ἐπρόσεχον.

«Καὶ μὰ τὸν ἅγιον Ἰάκωβον! ὠφελήθης. Τώρα ὅμως, προσέθηκεν ὁ Μουρίλλος στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς του, εἰπέτε μοι, φίλοι μου, ὁ παῖς οὗτος εἶναι ἄξιος τιμωρίας ἢ... ἀμοιβῆς;

«Ἀμοιβῆς, ἀπήντησαν ὅλοι μιᾶ φωνῇ.

«Καὶ τίνος ἀμοιβῆς;

Ὁ δυστυχὴς Σεβαστιανὸς ἤρχισε ν' ἀναπνέη.

«Δέκα τάλληρα τοῦλάχιστον, εἶπεν ὁ Μένδης.

«Δεκαπέντε, εἶπεν ὁ Φερνάνδης.

«Ἡ κάλλιον πλούσιον ἐνδυμα διὰ τὴν ἐορτὴν τῆς Παναγίας, προσέθηκεν ὁ Γονζάλες.

«Εἰπέτε καὶ σὺ, Σεβαστιανέ, τί θέλεις, εἶπεν ὁ Μουρίλλος; βλέπω ὅτι τοιούτου εἶδους ἀμοιβῆς δὲν σ' εὐχαριστεῖ. Εἰπέτε ἐλευθέρως τὴν γνώμην

σου. Εἶμαι τόσο ἐυχαριστημένος ἀπὸ σέ, εἶμαι πόσον κατεγοητευμένος ἀπὸ τὴν ὠραίαν σου ταύτην Παναγίαν, ὥστε εἶμαι διατεθειμένος νὰ σοὶ δώσω ὅ,τι θέλῃς. Εἰπέ, μὴ φοβεῖσαι!

«Ἀχ, κύριέ μου, ἂν ἐτόλμων... Δάκρυα ἔρρον ἐπὶ τῶν παρειῶν τοῦ παιδὸς, καὶ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ διέλαμπε παράκλησις, ἣν ἡ δειλία ἐκράτει δεσμευμένην εἰς τὰ χεῖλη του.

Οἱ μαθηταί, θέλοντες νὰ τὸν ἐνθαρρύνωσι τῷ ἐπιθύρουν.

«Ζήτησε χρήματα, Σεβαστιανέ.

«Ζήτησε πολυτελεῖ στολὴν.

«Παρακάλεσε τὸν διδάσκαλον νὰ σὲ παραλάβῃ μαθητὴν του.

«Ὁ διδάσκαλος, εἶπεν ὁ Φερνάνδης, ἔχει σήμερον τὴν διάθεσιν νὰ πράξῃ καλὸν τι' ζήτησέ του τὴν ἐλευθερίαν σου.

Βαθεῖα συγκίνησις ἐπεχύθη ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Σεβαστιανοῦ, ὅτε ὑψὼν τὰς χεῖράς του πρὸς τὸν Μουρίλλον εἶπε:

«Κύριε τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πατρός μου, τοῦ πτωχοῦ πατρός μου τὴν ἐλευθερίαν!

«Καὶ τοῦ πατρός σου τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν ἰδικὴν σου, Σεβαστιανέ, εἶπεν ὁ Μουρίλλος, ὅστις μὴ δυνάμενος πλέον νὰ κρατήσῃ τὴν συγκίνησιν του, ὑψωσε τὸν μαῦρον παῖδα εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ τρυφερῶς τὸν κατησπάρσθη. Ὁ χρωστήρ σου, προσέθηκε, σὲ ἀνέδειξε τεχνίτην ἢ αἰτησίς σου δὲ σὲ ἀναδεικνύει ἄνδρα μὲ ἀγαθὴν καρδίαν. Ἀπὸ τοῦδε, Σεβαστιανέ, εἶσαι οὐχὶ μόνον μαθητὴς μου, ἀλλὰ καὶ υἱός μου.—Εὐτυχὴς Μουρίλλε, σήμερον δύναμαι νὰ εἶπω, ὅτι ἔκαμα ὄχι μόνον εἰκόνας, ἀλλ' ὅτι ἀνέδειξα καὶ ζωγράφον.

Ὁ Μουρίλλος ἐτήρησε τὴν ὑπόσχασίν του, καὶ ὁ Σεβαστιανὸς Γομῆζ, γνωστότερος ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Μαύρου τοῦ Μουρίλλου, ἐγένετο εἰς τῶν διασημοτέρων τῆς Ἰσπανίας ζωγράφων. Σήμερον ἀκόμη θαυμάζουσιν οἱ περιηγηταί ἐν τοῖς ναοῖς τῆς Σεβίλλης τὰ ἀριστουργήματά του, τὴν Παναγίαν μὲ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τὰς ἀγκάλας, τὴν ἁγίαν Ἀνναν, τὸν ἅγιον Ἰωσήφ, τὴν θαυμασίαν αὐτοῦ εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος ἐπὶ κίονος στηριζομένου καὶ ἔχοντος παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ τὸν ἅγιον Πέτρον.

I. II.

Ο ΠΑΡΘΕΝΩΝ

Συνέχεια· 181 σελ. 453.

1. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ.

Ἐν τῶν σπουδαιοτέρων χαρακτηριστικῶν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ Παρθενῶνος, ὡς ἐν γένει τοῦ δωρικοῦ ρυθμοῦ, εἶναι ἡ ἑλλειψίς κοινοῦ μέτρου μεταξὺ τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ οἰκοδομήματος. Διὸ καὶ ὁ Βιτρούβιος ἀναφέρει ὅτι εἰδήμονες ἄνδρες τῆς ἐποχῆς του προγράφουσιν ἐντελῶς